

УДК 378.147.016:630.27(043.3)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.140513>

Мирослава Ткач, аспірант кафедри методики навчання та управління навчальними закладами
Національного університету біоресурсів і природокористування України

ОБҐРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ТВОРЧОСТІ БАКАЛАВРІВ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті аналізується поняття моделі та моделювання, розкривається алгоритм створення моделі розвитку професійної творчості бакалаврів лісового і садово-паркового господарства. Розкрито особливості моделювання розвитку професійної творчості майбутнього фахівця та на основі проведеного аналізу представлено модель формування готовності майбутніх бакалаврів лісового і садово-паркового господарства до творчої діяльності в процесі вивчення фахових дисциплін. Запропонована модель при впровадженні в початковий процес повинна сприяти підвищенню ефективності навчання та забезпечення конкурентоздатності майбутніх фахівців.

Ключові слова: модель; моделювання; професійна творчість; бакалавр лісового і садово-паркового господарства; майбутній фахівець; принципи; критерії; форми; методи; засоби; педагогічні умови; знання; вміння і навички.

Лім. 13.

Myroslava Tkach, Postgraduate Student of the Methodology of
Teaching and Management of Educational Institutions Department
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

GROUNDS FOR THE MODEL OF PROFESSIONAL LITERACY OF BACHELORS OF FOREST AND GARDEN-PARK HOUSEHOLD

The article analyzes the concept of model and modeling, reveals an algorithm of creating a model for developing professional creativity of bachelors of forestry and landscape gardening. The peculiarities of modeling the development of professional creativity of the future specialist are revealed, and on the basis of the conducted analysis the model of formation of the readiness of future bachelors of forest and garden-park economy is presented for the development of creative activity in the process of studying the professional disciplines. Creating a model for preparing the future specialists for the development of professional creativity in the process of professional training depends on the pedagogical conditions, such as: the phased implementation of student's training on the basis of the relationship between theory and practice, the integration of oriented disciplines, the formation of the motivation of the future bachelors of forest and park management to acquisition the theoretical knowledge and skills for the development of professional creativity, the creation of the so-called professional-creative environment. We pay attention on that the experimental model is a schematic way for developing professional creativity of future specialists, which is conditionally divided into four blocks: the target (purpose and tasks of preparation); meaningful (implements content and principles); procedural (includes the stages of formation, within which defined forms, methods and means of training) and evaluative and productive (evaluation criteria, indicators, training levels). In order to obtain an overall assessment, the criteria and their respective indicators are determined. Criteria include: motivational, cognitive, and operational and activity, creative. The use of tools, methods and forms has allowed distinguishing levels of its components: low (insufficient), average (basic) and high (creative). The proposed model, when implemented in the initial process, should help in increasing the efficiency of training and ensure the competitiveness of future professionals.

Keywords: a model; modeling; professional creativity; a bachelor of forest and garden-park economy; a future specialist; principles; criteria; forms; methods; means; pedagogical conditions; knowledge; skills and abilities.

Постановка проблеми. Сьогодні система освіти більшості країн світу перебуває у процесі переходу від адаптаційної освітньої моделі до інноваційної. Українське суспільство також потребує нагальних реформ у системі освіти, оскільки рівень та якість освіти є показником суспільного розвитку. Відповідно освітні процеси в Україні повинні бути спрямовані на підготовку висококваліфікованих фахівців різного профілю, які сприяють розвитку

української держави в цілому [7]. Ефективність реалізації даного завдання багато в чому визначається активізацією ролі компетентнісного підходу. Це в свою чергу передбачає організацію освітнього процесу, націленого на поліпшення якості підготовки випускника, тобто оволодіння компетентностями, що сприяють успішному здійсненню професійної діяльності [10], а це в свою чергу сприяє розвитку професійної творчості майбутнього фахівця. Про зміни, які необхідно

впроваджувати в освіті, зазначали і обговорюють в подальшому міжнародні фахівці на всесвітніх форумах, де було опубліковано список навичок для майбутніх фахівців необхідних до 2020 року, зазначають необхідність креативності в професійній діяльності. З огляду на це сьогодні постала реальна необхідність у обґрунтуванні моделі розвитку професійної творчості бакалаврів лісового і садово-паркового господарства для подальшого її впровадження в освітній процес.

Мета статті і завдання. Обґрунтування моделі розвитку професійної творчості бакалаврів лісового і садово-паркового господарства сприятиме її подальшому розумінні при здійсненні наукових досліджень та практичній реалізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження проблем моделювання, застосування моделей і методів моделювання в окремих науках: філософії, психології, педагогіці були предметом дослідження ряду вчених, а саме: Н. Буренкова, Н. Вінайкін Б. Грязнов, В. Давидов, М. Десненко, Б. Динін, І. Новик, І. Стеценко, В. Штофф. В. Рибалкою запропоновано тривимірну модель творчої особистості. С. Сисоевою розроблені моделі творчої особистості. Зазначені моделі покликані слугувати орієнтирами при вимірюванні рівня розвитку творчих рис молоді та для діагностики ефективності їх розвитку. Поняття моделі і моделювання професійного розвитку досліджували: С. Амеліна, Н. Журавська, В. Ковальчук, М. Курицина, Т. Кудрявцева, О. Ляска, Ю. Поваренков, М. Пригодій, Л. Мітіна, С. Халілова, О. Баніт, М. Дяченко, А. Горбенко, В. Єжов, К. Кудряшев, О. Максимов, Д. Мелодинський, О. Коношльова, Н. Криворучко, Я. Пундик, О. Фоменко, С. Шубович, С. Ескобедо, В.Г. Жданова.

Виклад основних положень. У філософському розумінні моделлю є міра, зразок, норма. У методології науки – це аналог, структура, схема, знакова система, що визначає фрагменти природної чи соціальної реальності [12, 285]. У педагогіці термін “модель” вживають для обґрунтування певних явищ та умов відтворення реальних процесів, які відбуваються в освітньому середовищі [4]. Ми виходимо з тлумачення поняття “модель” як форми наукової абстракції, в якій виділені найбільш істотні відношення об’єкта, що досліджується, закріплені в наочно сприйнятних, описуваних зв’язках і відношеннях.

Одним із способів пізнання є моделювання, при якому система, що досліджується, відтворюється в іншій, її копії – моделі. Результати, одержані за допомогою моделювання, як правило, переносяться на оригінал досліджуваного явища

[3]. Процес моделювання враховує з одного боку. Суть явища з іншого – мету, яка ставиться.

Моделювання професійних умінь є складовою цілісного педагогічного процесу у ВНЗ. Воно реалізується впродовж кількох взаємозв’язаних і взаємозумовлених етапів, серед яких провідними є такі: I етап – розвиток початкового недиференційованого інтересу до певного виду діяльності, головного в професійній мотивації. Сприяє цьому система бесід, дискусій, аналізу конкретних ситуацій. II етап – формування позитивних професійних ціннісних орієнтацій, що дають змогу побудувати в свідомості студента ідеальну модель майбутньої фахової діяльності, яка служить еталоном у професійному саморозвитку. Важливим є формування ієрархії мотивів професійної діяльності. III етап – активне формування професійних умінь, необхідних для практичної діяльності. Воно здійснюється під час розробки та реалізації навчальних проєктів у змодельованих та реальних умовах конкретних ситуацій і вимагає від студентів самостійності, ініціативності, творчого підходу, наполегливості тощо. Підвищення ефективності навчання та забезпечення конкурентоздатності майбутніх фахівців ґрунтується, в основному, на нових рішеннях у сфері освіти, що спираються на оволодіння можливостями сучасних техніки й технологій.

Основними функціями моделей систем є пізнавальні та прагматичні. Вони можуть використовуватися як засоби: осмислення дійсності; формального опису причинно-наслідкових зв’язків та структури системи; навчання, імітації та прогнозування поведінки системи; імітаційного експерименту; використання в задачах управління та оптимізації. Процес формування плану чи алгоритму діяльності базується на моделюванні з метою прогнозування наслідків діяльності. В цьому сенсі моделювання виступає як обов’язкова дія в цілеспрямованій діяльності.

С. Халілова зазначає, що розглядаючи поняття “модель” в тій чи іншій галузі наукового знання, можна відзначити деяку спільність основоположних ідей. Так умовно можна виділити два типи моделей: перші – є прототипом (прообразом) передбаченого об’єкта, тобто якого ще не існує; другі – є копією існуючого предмета, її роблять з метою відтворення, вивчення або заміщення [13].

М. Пригодій зазначає, що “формування моделі фахівця – основа майбутньої професійної діяльності та ефективної підготовки до неї” [9].

О. Аніщенко “модель є ніби мостом між

теорією і практикою” [2]. Таким чином важливість моделі не викликає сумнівів, адже її напрацювання та подальше застосування спрямована не лише на визначення теоретичних положень, але і на віднайдення механізму їх реалізації.

Розвиток творчого потенціалу майбутнього інженера у процесі професійної підготовки у вищому технічному навчальному закладі досліджувала [8] О. Попова. Нею вперше розроблено, теоретично обґрунтовано модель та педагогічні умови розвитку творчого потенціалу майбутніх інженерів у процесі їхньої професійної підготовки, уточнено сутність і зміст понять “творчий потенціал інженера”, “розвиток творчого потенціалу студента вищого технічного навчального закладу”, структуру, критерії й показники розвитку творчого потенціалу майбутнього інженера [8].

М. Дяченко працювала над концептуальною моделлю цілісного процесу розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців, виокремила фактори впливу на їх розвиток, результатом якої є готовність до професійної творчої діяльності й виконання важливих професійних функцій; провідною ідеєю є створення розгалуженої системи активного творчого навчання й професійно творчого самовиявлення майбутніх фахівців в процесі позааудиторної роботи, розвиток творчої уяви, професійної інтуїції, здатності творчо виконувати свою професійну роль. Виділила три етапи, щодо моделі розвитку професійної творчості:

Професійно-орієнтований (формування ціннісного ставлення до професійної діяльності та уявлення про творчість, розвиток творчого мислення, і культури мовлення); професійно-практичний (оволодіння основами професійної грамотності, формування образу творчої професійної діяльності, прагнення до професійно-творчої самореалізації); професійно-творчий (формування засад професіоналізму, усвідомлення студентами творчої суті своєї діяльності і самого себе як творчого фахівця) [5].

Отримані результати констатувального етапу дослідження дозволили побудувати модель формування готовності майбутніх бакалаврів лісового і садово-паркового господарства до розвитку професійної творчості в процесі фахової підготовки, що складається з педагогічних умов формування професійної готовності студентів, поетапне здійснення підготовки студентів на основі взаємозв'язку теорії і практики, інтеграції орієнтованих дисциплін, формування мотивації майбутнього бакалавра лісового і садово-

паркового господарства до набуття теоретичних знань та умінь до розвитку професійної творчості, створення так званого професійно-творчого середовища. Студенти можуть навчитися інтегрувати теорію й практику, аналізувати, критично оцінювати та перевіряти на практиці знання, отримані в процесі вивчення фахових дисциплін. А мотивація є певною системою спонукань, які зумовлюють активність і визначають спрямованість студента до навчальної діяльності; ґрунтується на потребі, яка стимулює пізнавальну активність майбутнього фахівця, його готовності до засвоєння знань. Таким чином, нами визначено та обґрунтовано сутність педагогічних умов підготовки майбутніх бакалаврів лісового і садово-паркового господарства. Кожна педагогічна умова сприяє становленню майбутнього фахівця, а спільне їх використання, передбачаємо, дасть найвищий ефект при підготовці до розвитку професійної творчості.

Процесуальну базу моделі регламентують: структурно-логічна схема підготовки даних фахівців, освітньо-професійна програма підготовки та інші нормативні акти. Змістову основу регламентують навчальні програми дисциплін, що узгоджені з освітньо-професійною програмою підготовки. Метою реалізації розробленої моделі визначено готовність бакалаврів лісового і садово-паркового господарства до розвитку професійної творчості при вивченні фахових дисциплін.

Розроблена нами експериментальна модель є схематичним способом процесу розвитку професійної творчості майбутніх фахівців, яка умовно ділиться на чотири блоки: 1 – цільовий блок; 2 – змістовний блок; 3 – процесуальний блок; 4 – результативно-оцінний блок.

Цільовий блок передбачає означення цілей, який поділимо на три етапи професійно-творчий, професійно-практичний, професійно-орієнтовний.

Змістовний блок моделі реалізує зміст і принципи розвитку професійної творчості бакалаврів лісового і садово-паркового господарства; передбачає теоретичний аспект – знання з професійно-орієнтованих навчальних дисциплін, що формують фахову підготовку, компетентність, сприяють творчому розвитку особистості студента; практичний аспект – професійні вміння та навички, щодо особливостей проектування, будівництва та експлуатації садово-паркових об'єктів, проходження практик, вдосконалення комплексу професійних умінь відповідно до обраної спеціалізації під час самостійної роботи (як стажер); творчий аспект

– асоціативне мислення, здібності до творчості, уяви і фантазії, оригінальність, новаторство, творче сприйняття дійсності, візуалізація, свобода вибору; особистісний аспект – саморозвиток, самоорганізація, цілеспрямованість, почуття смаку, ідейність, натхнення. Складовою змістовного компоненту є принципи (основні вихідні вимоги до організації навчального процесу) підготовки майбутніх фахівців даної спеціалізації.

Процесуальний блок включає етапи формування (актуалізуючий етап формування, етап загальної підготовки, етап узагальнення та систематизації), в межах яких визначенні форми, методи, та засоби навчання. Аналізуючи групи методів, форм, засобів навчання було встановлено, що лише при повній комплексній взаємодії вони можуть забезпечити розвиток професійної творчості бакалаврів лісового і садово-паркового господарства на найвищому рівні.

Оцінно-результативний блок моделі. Ефективність розвитку професійної творчості майбутніх фахівців, якість засвоєння знань, вмінь і навичок, розвиток професійної діяльності визначається рівнем професійної сформованості сучасного фахівця. Визначити рівень розвитку професійної творчості бакалаврів лісового і садово-паркового господарства (низький-недостатній, середній-базовий і високий-креативний) можна завдяки розробленим критеріям мотиваційним, когнітивним, творчим, операційно-діяльним в процесі вивчення фахових дисциплін.

Що стосується конкретно розвитку професійної творчості в процесі вивчення фахових дисциплін, то кінцевий результат досягнутих знань, умінь і навичок проявляється, наприклад, у першій самостійній роботі студента – дипломному проекті бакалавра – реалізовано модель професійної архітектурної проектно-діяльності у творчому розв’язанні конкретної тематичної задачі. У практичному плані це пов’язано із розробленням архітектурних креслень (макетів), обговоренням варіантів, комплексною оцінкою якостей середовища, організацією і проведенням презентацій [6]. Організація роботи передбачає поетапну деталізацію теми-завдання за такими стадіями: передпроектний аналіз – збір матеріалу, ескіз-ідея – первинне бачення образної конструкції, форескіз – приблизна комбінація об’ємно-просторових пропозицій, які уособлюють образні уявлення; ескіз – відносно завершена композиція, яка використовує для створення образу відповідні просторово-пластичні, колірні і конструктивні рішення; проект – кінцевий результат, реалізація авторської архітектурної ідеї,

презентація графічної (об’ємної) моделі просторового об’єкта [6].

Дієвим методом стимулювання творчості слугують навчальні проектні клаузури творчого змісту, які застосовують інноваційні способи розроблення авторської ідеї. Методичними цілями є ознайомлення з професійними прийомами стимуляції творчої діяльності та опанування алгоритму пошуку рішень як умов подальшого формування власного методу роботи [10] та оволодіння формальними технічними способами швидкої візуалізації ідеї. У клаузурі вирішується комплекс важливих творчих завдань композиційного (грамотної об’ємно-просторової організації, формування пластичного образу) та творчого (прояву фантазії, генерування множини рішень, свободи експериментування) характеру. Обов’язковою вимогою є різноманітність композиційних та графічних засобів у досягненні художньої виразності представлених рішень (характер форм, способи їх поєднання, колористика, фактура поверхонь тощо) у відповідності до змістового наповнення й образної інтерпретації об’єкта. У межах висунутих програмових вимог студентам надається свобода самовираження з метою генерування оригінальних рішень і втілення їх у практику [11].

Розвиток професійної творчості майбутніх фахівців лісового і садово-паркового господарства представлена сукупністю двох складових: педагогічна і професійна творчість (зокрема володіння знаннями, наприклад, ландшафтного дизайну), які ми беремо за основу. Відтак, методика діагностування складається з двох частин. У першій її частині подано показники для оцінки педагогічних, психологічних і загальних методичних результатів діяльності бакалаврів, а в другій – показники оцінки фахових умінь майбутнього фахівця лісового і садово-паркового господарства як предметника та результатів його творчої професійної діяльності. Відповідно до цього нами було сформульовано наступні критерії: – для діагностування рівня професійної творчості ціннісно-мотиваційний (гуманістична спрямованість), компетентнісно-кваліфікаційний (психолого-педагогічна підготовка), рефлексивно-операційний (творчі здібності та якості), комунікативно-діяльнісний (творча техніка, стиль спілкування, стиль засвоєння знань, умінь і навичок); – для діагностування рівня фахової діяльності правильний підбір асортименту рослин (“Дендрологія”, “Квітникарство”, “Фітотодизайн”, “Декоративні газони”), наявність знань з історії і теорії “Ландшафтно-архітектури та дизайну”, художній (рівень володіння основами рисунку,

живопису, кольорознавства, композиції “Образотворча грамота”), комп’ютерний (рівень володіння графічними програмами “Комп’ютерна графіка”), проектний (результати проектної діяльності “Проектування об’єктів зеленого будівництва”, “Організація робіт в садово-парковому будівництві і господарстві”, “Парковпорядкування”), відносно творчий, застосування уяви, фантазії, образів, естетики, смаку, вміння візуалізувати (“Фітодизайн”, “Декоративна флористика”).

У зв’язку з тим, що програма зазначеного курсу передбачає засвоєння великої кількості інформації, відпрацювання вмінь, виконання завдань, де більшу частину становить самостійна робота, необхідно значну увагу приділити комплексу заходів щодо мотивації студентів, спрямованість на розвиток особистості, що є однією з головних педагогічних умов. Таким чином, поставивши за мету сприяти розвитку внутрішньої та зовнішньої позитивної мотивації, визначено такі шляхи:

- викладання навчального матеріалу й підбір завдань, враховуючи ступінь складності;
- вибір і виконання особистісно значущого проекту;
- актуалізація набутих знань, умінь і навичок через демонстрацію шляхів їх застосування;
- ознайомлення зі шляхами професійної діяльності через демонстрацію можливостей програми, а також способів грошового заробітку, використовуючи 3DS MAX, та інші сучасні комп’ютерні програми;
- демонстрування діями, що навчання протягом усього життя – це обов’язкова якість висококласного фахівця [1].

Значну роль у світовій практиці підготовки бакалаврів лісового і садово-паркового господарства відіграє набуття досвіду вербальної комунікації, який вчить професійно висловлювати свою думку, швидко відповідати на поставлені запитання і завдання. Обговорення результатів власної діяльності дає змогу інтегрувати теоретичні знання із практикою проектування, додатково мотивує студентів до засвоєння професійної термінології та коректного ведення дискусії. У ході захисту проекту (бакалаврська робота) студент демонструє не тільки досягнуті спеціальні уміння, але й рівень професійної культури, науковість і широту світогляду, комунікаційні навички, уміння вести конструктивний діалог з представниками професійного співтовариства.

Цілеспрямоване засвоєння основ творчого процесу, набуття базового досвіду самостійної

роботи у галузі лісового і садово-паркового господарства сприяє професійному становленню фахівця, вчить комплексно розв’язувати проблеми даної галузі, розуміти роль та відповідальність молодого фахівця перед суспільством. Під час навчання доцільно застосовувати інноваційні професійно-спрямовані методи педагогічного впливу, які спрямовані на розвиток творчості, самостійності, активності студента. Пріоритетними є методи концептуального проектування, творчого ескізування, наслідування способів роботи сучасних компетентних спеціалістів даної галузі, прийоми стимулювання креативної діяльності, стійка позитивна мотивація, тренування комунікативних навичок спілкування у професійному середовищі, які закладають основу індивідуального творчого методу фахівця-професіонала.

Висновки. Таким чином, модель розвитку професійної творчості охоплює теоретичні, практичні, творчі, особистісні аспекти професійного навчання студентів, надаючи можливість гармонійно поєднувати цілі і розвивати професійну творчість протягом життя. Крім того модель дає можливість реалізувати принципи професійно творчої спрямованості, науковості, гуманізації, системності та систематичності, наочності, самосвідомості, активності і самостійності студентів у навчанні, зв’язку теорії з практикою, оптимального поєднання різних методів, форм і засобів навчання. З їх допомогою вибудовується стратегічний напрям розвитку професійної творчості бакалаврів лісового і садово-паркового господарства в процесі вивчення фахових дисциплін. Сенс розроблення моделі ми вбачаємо в тому, що вона здатна відображати ті властивості “оригіналу”, які є суттєвими для наукового дослідження, оскільки її зміст фіксує внутрішні характеристики об’єкту, що безпосередньо не спостерігаються.

Спираючись на аналіз досліджень питань моделювання в професійній підготовці студентів, а зокрема бакалаврів лісового і садово-паркового господарства до розвитку професійної творчості в процесі вивчення фахових дисциплін, нами було встановлено; другий блок моделі – змістовний, представлений системою методологічних, теоретичних, методичних, технологічних знань; засоби, зміст, принципи активізації навчально-професійної діяльності студентів, навчальні дисципліни і електронно-освітні ресурси; третій – процесуальний блок включає етапи формування в межах яких визначенні форми, методи, та засоби навчання; етапи підготовки майбутнього фахівця,

ОБҐРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ТВОРЧОСТІ БАКАЛАВРІВ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

які забезпечують ефективність підготовки бакалаврів лісового і садово-паркового господарства до розвитку професійної творчості; четвертий – результативно-оцінний блок представлений критеріями і показниками, оцінками рівня розвитку процесу адаптації студентів до професійної діяльності, компонент матиме на меті навчально-професійну успішність майбутніх бакалаврів лісового і садово-паркового господарства, які володіють змістом навчання, ті що досягли особистісного та професійного самовизначення; підвищення рівня навченості з циклу предметів фахових дисциплін; підсилення вмотивованості, прояв готовності до впровадження освіти з обраної спеціальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амеліна С.М., Халілова С.Е. (Ескобедо С.Е.). Реалізація алгоритму формування проектних умінь майбутніх інженерів садово-паркового господарства: стаття / С.М. Амеліна, С.Е. Халілова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі. – К.: 2015. – Вип. 42 (95). – С. 44–50.
2. Аніщенко О.В. Сучасні педагогічні технології: курс лекцій. Навч. Посібник / О.В. Аніщенко, Н.І. Яковець; За заг. ред. Н.І. Яковець. – Ніжин: Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2005. – С. 63.
3. Баніт О. Модель розвитку професійної майстерності викладачів графічного дизайну / К.: 2012. – С. 6–14.
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – С. 285.
5. Розвиток творчого потенціалу майбутнього журналіста теорія і практика: монографія / М.Д. Дяченко. – Запоріжжя: КПУ, 2012. – 428с.
6. Каверіна О. Г. Інтегративний підхід до формування готовності студентів вищих технічних: монографія / О.Г. Каверіна. – Донецьк: Друк-Інфо, 2009. – 275 с.
7. Малик Ю.І. Модель формування комунікативної культури майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування у процесі професійної підготовки // Науковий вісник НУБіП України. Серія: педагогіка, психологія, філософія. Издательство: Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, 2017. С.162.
8. Попова О.П. Розвиток творчого потенціалу майбутнього інженера в процесі професійної підготовки у вищому технічному навчальному закладі: автореф. дис... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / О.П. Попова. – Запоріжжя, 2006. – 20 с
9. Пригодій М.А. Формування моделі фахівця – основа майбутньої професійної діяльності та ефективної підготовки до неї [Електронний ресурс] / М. А. Пригодій, П. В. Васюченко – Режим доступу до ресурсу: http://www.confcontact.com/20100916/pe_prigod.htm
10. Пригодій М.А. Визначення теоретичних аспектів

змісту комунікаційної компетентності сучасного фахівця // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка. Вип.117.Чернігів: ЧНПУ, 2014р. С.183–185.

11. Шаповал Н.Г. Основи архітектурного формоутворення : навч. посіб. / Н. Г. Шаповал. – К.: Основа, 2008. – 448 с. Шимко В. Т. Архитектурно-дизайнерское проектирование жилой среды / Шимко В. Т. – М.: Архитектура-С, 2010. – 204 с.

12. Философский энциклопедический словарь. – М.: Сов. педагогика, 1983. – с. 382.

13. Халілова С.Е. Порівняльний аналіз умінь проектування, конструювання і моделювання // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія “Педагогіка, психологія, філософія”. 2014. Вип. 199. Ч. 1. С. 403–408.

REFERENCES

1. Amelina, S.M., Khalilova, S.E. & (Escobedo S.E.) (2015). *Realizatsia algoritmu formuvannya proektnykh uminn maibutnih inzheneriv sadovo-parkovogo gospodarstva* [Pedagogy of the formation of a creative person in higher and secondary schools]. Kyiv, no. 42 (95), pp. 44–50. [in Ukrainian].
2. Anischenko, O.V. (2005). *Suchasni pedahohichni tekhnolohii: kurs lektzii* [Modern pedagogical technologies: course of lectures]. (Ed) N.I. Yakovets – Nizhyn: View of the NDPU them. M. Gogol. p. 63. [in Ukrainian].
3. Banit, O. (2012). *Model rozvytku profesiinoi maisternosti vykladachiv hrafichnoho dyzainu* [Model of development of professional skill of graphic design teachers]. Kyiv: Article, p. 6–14. [in Ukrainian].
4. Goncharenko, S.U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv, p. 285. [in Ukrainian].
5. Dyachenko, M. (2012). *Rozvytok tvorchoho potentsialu maibutnoho zhurnalista teoriia i praktyka* [Development of creative potential of the future journalist theory and practice]. Zaporizhzhya, p. 428. [in Ukrainian].
6. Kaverina, O. (2009). *Intehratyvnyi pidkhhid do formuvannya hotovnosti studentiv vyshchykh tekhnichny* [An integrative approach to the formation of the readiness of students of higher technical education institutions for professional communication: theoretical and methodological aspect]. Donetsk: Manuscript, p. 275. [in Ukrainian].
7. Malyck, U.I. (2017). *Model formuvannya komunikatyvnoi kultury maibutnih fakhivtsiv publichnoho upravlinnia ta administruvannya u protsesi profesiinoi pidhotovky* [Model of forming a communicative culture of future specialists in public administration and administration in the process of training]. *Scientific Bulletin of NUBiP of Ukraine. Series: Pedagogy, Psychology, Philosophy*. Kyiv: Article, p.162. [in Ukrainian].
8. Popova, O.P. (2006). *Rozvitok tvorchoho potentsialu maibutniogo inzhenera v protsesi professiynoi pidgotovki u vischomu tekhnichnomu navchalnomu zakladi* [Development of creative potential

РОБОТА НАД МОВНИМ ОБРАЗОМ МАТЕРІ В КОНТЕКСТІ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

of the future engineer in the process of professional training in a higher technical educational institution]. Zaporizhzhya: Article, pp.146–158. [in Ukrainian].

9. Prighodiy, M.A. & Vasiuchenko, P. V. (2010). *Formuvannia modeli fakhivtsia – osnova maibutnoi profesiinoi diialnosti ta efektyvnoi pidhotovky do nei* [Formation of a model of a specialist is the basis of future professional activity and effective preparation for it]. [Electronic resource]. Access mode: http://www.confcontact.com/20100916/pe_prigod.htm. [in Ukrainian].

10. Prighodiy, M.A. (2014). *Vyznachennia teoretychnykh aspektiv zmistu komunikatsiinoi kompetentnosti suchasnoho fakhivtsia* [Definition of contents theoretical aspects of communication

competencies of modern specialist]. Chernighiv: Article, pp. 391–396. [in Ukrainian].

11. Shapoval, N.G. (2008). *Osnovy arkhitekturnoho formoutvorennia: navch. posib.* [Fundamentals of architectural shaping]. Kyiv: Manuscript, p. 448. [in Ukrainian].

12. *Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar* [Philosophical Encyclopedic Dictionary]. (1983). Moscow: Dictionary, p. 382.

13. Khalylova, S.E. (2014). Porivnialnyi analiz umin proektuvannia, konstruiuvannia i modeliuvannia [Comparative analysis of designing, designing and modeling skills]. *Scientific Bulletin of NUBiP of Ukraine. Series: Pedagogy, Psychology, Philosophy*. Kyiv: Article, pp. 403–408. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 04.06.2018

УДК 811.161.2'21

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.140515>

Софія Дунас, магістрантка факультету початкової та мистецької освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

РОБОТА НАД МОВНИМ ОБРАЗОМ МАТЕРІ В КОНТЕКСТІ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті йдеться про мовний образ матері й методику роботи над ним задля мовленнєвого розвитку учнів початкової школи. Визначено поняття “мовний образ”, окреслено смислові компоненти мовного образу матері в українській мовній картині світу, досліджено мовні засоби вираження образу. На основі аналізу текстів підручників з літературного читання визначено, які із загальномовних компонентів цього образу актуалізовано.

Ключові слова: мовний образ; образ матері; мовленнєвий розвиток; літературне читання.

Літ. 12.

Sophiya Dunas, Master Student at the Faculty of Primary and Artistic Education Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE WORK CONCERNING THE LINGUISTIC IMAGE OF THE MOTHER IN THE CONTEXT OF THE LITERARY DEVELOPMENT OF PUPILS OF PRIMARY SCHOOLS

The article deals with the linguistic image of the mother and the method of working on it for the speech development of pupils of elementary school. The concept “linguistic image” is defined; the semantic components of the linguistic image of the mother are outlined in the Ukrainian linguistic picture of the world. On the basis of analysis of texts of textbooks on literary reading, it is determined which of the general components of this image are updated.

It was found out that the linguistic image of the mother is presented in the textbooks “Literary Reading” in several semantic planes: “the woman who gave birth to children”, “The Virgin”, “Ukraine”. Authors of textbooks find such works for children’s reading, in which writers use folk instruments, as well as author’s artistic notions, comparisons, metaphors, hyperbolas, expressing their attitude to the Mother as the greatest sanctuary and creating the image of goodness, happiness, tenderness. Instead, the mentioned names do not update the names of the Ukrainian language epithets on the designation of the disadvantaged mother.

The purpose of working on the linguistic image of the mother in elementary school, in addition to speech development, is to improve the skills of conscious expressive reading; expansion and deepening of knowledge of students about the importance of mother in human life; the formation of a culture of feelings among children; the formation of skills of expressive recite of poetry; expanding the knowledge about the celebration of the Mother’s Day in Ukraine.

Keywords: the linguistic image; the image of mother; speech development; literary reading.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв’язок з важливими науковими та практичними

завданнями. Однією з важливих і актуальних проблем сучасної методики викладання української мови в початкових класах є проблема